

EŞEL MOBİLİ NE YAPMALI?

Aydınlık Dergisi, 20 Eylül 1998

Yıldırım Koç

Kamu kesimi toplu sözleşmeleri yeniden gündeme geliyor. Buna bağlı olarak da eşel mobil tartışmaları yeniden başlayacak. Eşel mobile karşı tavrımız ne olmalı?

Eşel mobile karşı tavrımız, eşel mobilin nasıl uygulanacağına göre değişir. 1997 yılında kamu kesiminde bağitlanan toplu iş sözleşmelerinde işçilerin aldıkları ilk zam, 1995-1997 döneminde gerçek ücretlerde meydana gelen kayıpları telafi etmeye yönelikti. Bunun ardından beş ay süreyle meydana gelen enflasyonu telafi edici bir zam verilmedi. Ardından da, birer aylık dönemler halinde gerçekleşen enflasyon oranında bir zam uygulandı. Buna göre, toplu sözleşme yürürlük tarihleri 1.1.1997 olanların yüzde 31,6'lık, toplu sözleşme yürürlük tarihleri 1.3.1997 olanların ise yüzde 28,6'lık bir gerçek ücret kaybı oldu.

Bu koşullarda önümüzdeki dönem ne olacak? Ne olmalı?

Bu konuda tartışılması gereken birinci nokta, eşel mobil uygulamasına karşı ilkesel tavrın ne olduğudur. Bazı arkadaşlar, eşel mobil uygulamasına, "sendikacılığı sona erdireceği" gerekçesiyle karşı çıkıyorlar. Bu görüşe katılmak mümkün değil.

Bu mantığın tutarsızlığını sergilemenin en basit yolu, enflasyonun olmadığı koşullarda sendikacılığın biteceğini mi sormaktır. Eşel mobil, düzenli olarak uygulandığında, enflasyon nedeniyle meydana gelen kaybı giderir. Diğer bir deyişle, işçiler açısından enflasyonun olmadığı koşullar yaratır. Eğer enflasyonun olmadığı koşullar sendikacılığı bitirecekse, dünyanın birçok ülkesinde sendikacılığın sona ermiş olması gerekirdi. Bu nedenle, "eşel mobil sendikacılığı bitirir" biçimindeki bir anlayış son derece sığdır.

Diğer taraftan, sendikacılığın tek görevi ücret zammı almak veya ücretlerin satınalma gücünü korumak değildir. Bugün sendikacılığın temel görevleri arasında, ülkemizin bütünlüğünün ve bağımsızlığının korunması, laik ve demokratik sosyal hukuk devletine sahip çıkılması, özelleştirmeye, taşeronlaşmaya ve kaçak işçiliğe karşı mücadele edilmesi, işsizliğin azaltılması, ülkemizin demokratikleştirilmesinin sağlanması, sosyal güvenlik sisteminin sigortalılar ve hak sahipleri lehine yeniden düzenlenmesi ve benzeri konular yer almaktadır. Bunlar bazan ücret zammından bile daha önemlidir.

Ayrıca, eşel mobil veya endeksleme uygulaması, birçoklarının zannettiği gibi, toplu iş sözleşmelerine 1997 yılında girmiş bir düzenleme de değildir. Geçmiş dönemlerde altışar aylık dilimler halinde gerçekleşen enflasyon oranında yapılan zamlar da, 6 aylık dilimler halinde eşel mobildir veya endekslemedir.

Bu koşullarda, eşel mobil veya endeksleme kaldırılmalı mı? Bence, hayır. Ancak biçimi değiştirilmeli. İlk olarak, 1997 yılında bağitlanan toplu iş sözleşmeleri süresinde meydana gelen yaklaşık yüzde 30'luk kayıp telafi edilmeli. Daha sonra, gücümüzün yettiği oranda bir ek zam istenmeli. Ancak bu arada, daha sonraları 3'er veya 6'şar aylık dilimler halinde alınacak zammın, en az bir önceki dönemde gerçekleşmiş enflasyon oranında olması ve bu oranı mümkün olduğunca geçmesi için çaba gösterilmeli. Diğer bir deyişle, 1997 toplu iş sözleşmelerinde olduğu gibi bir eşel mobil değil de, çalışanlardan yana bir eşel mobil uygulaması getirilmeli.